

2. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз: у 2 т. Київ, 1994. 428 с.
3. Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР (1917–1941 рр.): Джерелознавче дослідження. Київ, 1999. Т. 1. 448 с.
4. Білокінь С. На полицях спецфондів у різні роки. *Слово і час*. 1990. № 1. С. 69–76.
5. Даниленко В.М., Кульчицький С.В., Касьянов Г.В. Сталінізм на Україні: 20–30-ті роки. Київ, 1991. 342 с.
6. Камчугова И.Д. Партийно-советская печать Украины в системе социально-экономических отношений 20-х–30-х годов: автореф. дис. ... д-ра. ист. наук: 07.00.01. Київ, 1991. 38 с.
7. Очеретянко В.І. Обмеження інтелектуальної свободи як один із засобів формування і функціонування тоталітарної системи в Україні (20–30-ті рр. XX ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Харків, 1999. 19 с.
8. Шаповал Ю.І. Україна 20–50-х років: сторінки ненаписаної історії. Київ, 1993. 200 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-376-7-7>

THE RIGHT TO PRIVACY

ПРАВО НА ПРИВАТНІСТЬ

Роровуш Т. Р.

*Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Theory and History of State and Law
State Higher Education Institution
“Uzhhorod National University”
Uzhhorod, Ukraine*

Попович Т. П.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Право на приватність (в тому числі й на приватність в Інтернеті) є феноменом сучасного глобалізованого світу. Це пов'язано з утвердженням індивідуалізму й посиленням тенденцій у формуванні індивідуалізованого суспільства, що в тій чи іншій мірі переносяться у віртуальний простір, тому, очевидно, що в Інтернет-мережі має реалізовуватися, а, відповідно, продовжуватись та доповнюватись

приватність особи. Приватний простір – це фундаментальна потреба, право на яку мають всі люди. Приватність тісно пов'язана з повагою, самоповагою й довірою, пріоритетом особи, визнанням її свободи, честі та гідності. Прагнення приватності подібне деякою мірою до прагнення залишатися самим собою, мати власний простір реалізації свого «Я». Це один із аспектів втілення природно закладеного в людині принципу індивідуальності, самотності, автономності та незалежності.

Приватність (privacy) як термін активно вживається у англосаксонській правовій традиції. Вперше сутність права на приватність була сформульована американськими юристами Луїсом Д. Брандейсом та Семуелом Д. Уорреном у 1890 році. Вони визначили це право як «право бути залишеним одному» (right to be let alone), що несе в собі ідею захисту результатів інтелектуальної та емоційної активності особи в суспільстві, та окреслили дві основні загрози для приватного життя: технологічний розвиток (зокрема, миттєві фотографії) та плітки, якими стали торгувати в газетах. У зв'язку з цим Л. Д. Брандейс та С. Д. Уоррен вимагали визнання права на приватне життя, передусім у сенсі захисту від емоційних страждань [1]. У цілому право на приватність де-факто співвідноситься з правом на недоторканність приватного життя, безпосередньо пов'язане з поведінням з персональною інформацією (даними), життєвим простором людини.

Міжнародне право виходить з позиції, що приватність є важливим аспектом людської гідності. Прагнення приватності – це основна характеристика людини, а ідея права на приватність впливає із вкоріненої потреби в гідному житті [2, р. 52]. З точки зору базових міжнародних актів про права людини універсального та регіонального характеру, розглядуване право узагальнено формулюється як право на повагу до приватного і сімейного життя, недоторканність житла та таємницю кореспонденції. Йдеться передусім про заборону безпідставного втручання чи посягання на зазначені блага [3; 4; 5; 6]. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Право на недоторканість приватного життя у цифрову епоху» від 18.12.2013 р. містить заклик до держав поважати й захищати це право, в тому числі й у цифровій комунікації, вживати заходів для недопущення відповідних порушень, переглянути процедури, практики й законодавство щодо стеження за повідомленнями, збором особистих даних завдяки повній відповідності вимогам міжнародного права [7].

Якщо узагальнити міжнародно-правові акти, національні конституції та юриспруденцію національних і міжнародних судів приватність зводиться до таких основних аспектів: а) приватність як сфера самовизначення особи, в яку неприпустиме свавільне втручання; б) обов'язок захисту особистого і сімейного життя; в) багатоманітність

форм прояву сфери приватності; г) сукупність негативних і позитивних обов'язків держави [8, с. 170–171] (зокрема, негативним зобов'язанням буде – утримання держави від свавільного втручання у приватне життя людини, а позитивним – вжиття державою заходів із забезпечення поваги до приватного життя навіть у сфері відносин людей між собою).

Не дивлячись на те, що є відсутнім певне уніфіковане визначення приватності, дослідники звертають увагу на можливість (хоч і досить умовно) виділення відповідних сфер приватності, а саме таких: фізична – охоплює захист фізичної недоторканності особи; територіальна – стосується гарантій недоторканості житла та іншого володіння особи, свободи пересування і поселення; інформаційна – передбачає правила збору та обробки інформації персонального характеру (персональних даних); комунікаційна – охоплює собою безпеку та конфіденційність поштових відправлень, електронної кореспонденції, телефонних розмов тощо [9, с. 6]. Останні дві, як стає очевидним, тісно пов'язані на сучасному етапі технологічного розвитку з мережею Інтернет.

Відтак, В. Володовська та М. Дворовий зазначають, що право на інформаційну приватність виникло як механізм захисту від безконтрольного поширення фактів про приватне життя особи та передбачає захист персональних даних й іншої конфіденційної інформації про неї від неправомірного збирання, зберігання чи поширення. В свою чергу, комунікаційна приватність обумовлює повагу до кореспонденції особи (в тому числі й електронної), тобто до таємниці листування, телефонних розмов та іншої комунікації через будь-які засоби. Це гарантія конфіденційності обміну інформацією між людьми. Згідно з правом на комунікаційну приватність втручання у зміст комунікації з боку операторів мереж або постачальників послуг заборонене, за деякими винятками. Держава не повинна надавати правоохоронним органам неконтрольовані можливості доступу до приватних комунікацій [10, с. 33–34]. До цього додамо, що у середовищі Інтернету приватність означає інформаційну автономію або інформаційне самовизначення. Автономія стосується особистої інформації, яка в мережі в різний спосіб розповсюджується, розкривається, завантажується, реєструється тощо. Самовизначення ж передбачає контроль над особистими даними, право особи вирішувати, яка інформація про неї, кому та з якою метою буде розкрита [11, р. 110].

Таким чином, можна акцентувати увагу на багатьох аспектах права на приватність (фізичному, територіальному, комунікаційному тощо), зміст якого корениться у природній та соціальній складових людської особистості. В своїй же фундаментальній основі право на приватність пов'язане з індивідуальністю людини, прагненням відособленості, її

самоідентичністю, це одне з основоположних прав, яке є ключовим для автономії та захисту людської гідності та особистої свободи людини. У свою чергу, приватність в Інтернет-мережі реалізується через інформаційну та комунікаційну складові, що впливає з розуміння самої «всесвітньої павутини». Інформаційна складова приватності передбачає вимогу забезпечити правила поведження з персональною інформацією, а комунікаційна – можливість конфіденційного спілкування, обміну інформацією між людьми у відповідний спосіб у мережі Інтернет. Виходячи з цього, йдеться про позитивні (визначення правил поведження з персональними даними, реалізація свободи й конфіденційності) та негативні (невтручання в комунікацію) зобов'язання держави та постачальників Інтернет-послуг щодо забезпечення приватності особи у Всесвітній мережі.

Література:

1. Lukács A. What is privacy? The history and definition of privacy. URL: https://www.academia.edu/31980162/What_is_Privacy_The_History_and_Definition_of_Privacy (дата звернення: 12.11.2023).
2. Rengel A. Privacy as an international human right and the right to obscurity in Cyberspace. *Groningen Journal of International Law*. 2014. Vol. 2. P. 33–54.
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 12.11.2023).
4. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 12.11.2023).
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 13.11.2023).
6. Хартія Основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text (дата звернення: 14.11.2023).
7. The right to privacy in the digital age: General Assembly Resolution from 18.12.2013. URL: <https://undocs.org/en/A/RES/68/167> (дата звернення: 14.11.2023).
8. Савчин М.В. Порівняльне конституційне прав: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 328 с.
9. Vanisar D., Davies S. Global trends in privacy protection: an International Survey of privacy, data protection, and surveillance laws and developments. *Journal of Computer and International Law*. 1999. Vol. 18. P. 3–112.

10. Права людини онлайн: Порядок денний для України / В. Володовська, М. Дворовий. К.: ГО «Лабораторія цифрової безпеки», 2019. 56 с.

11. Terwangne C. Internet privacy and the Right to be forgotten/Right to oblivion. *Revista de Internet, derecho y politica*. 2012. № 13. P. 109–121.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-376-7-8>

UKRAINIAN CULTURE IN THE OPTICS OF POSTCOLONIAL STUDIES

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА В ОПТИЦІ ПОСТКОЛОНІАЛЬНИХ СТУДІЙ

Slonevska I. B.

*Candidate of Philosophy,
Associate Professor,
Head of the Department of Cultural
Studies and Foreign Literature*

Слонеvська І. В.

*кандидат філософських наук,
доцент,
завідувач кафедри культурології
та зарубіжної літератури*

Piroshenko S. Yu.

*Candidate of Philology,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Cultural Studies
and Foreign Literature
Khmelnyskiy Humanitarian-
Pedagogical Academy
Khmelnyskiy, Ukraine*

Пірошенко С. Ю.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри культурології
та зарубіжної літератури
Хмельницька гуманітарно-
педагогічна академія
м. Хмельницький, Україна*

Гуманітарна парадигма останніх десятиліть збагатилася низкою понять, з якими невід'ємно пов'язаний сучасний науковий дискурс з його багатоваріантною термінологічною семантикою. Серед найчастотніших мультикультуралізм, транскulturалізм, гібридна ідентичність, кроскультуралізм, постколоніальні практики.

Коротко зупинимося на ключових категоріях. Поняття «мультикультуралізм», у статусі офіційного терміну як інтенції урядового курсу, з'являється вперше в кінці 60-х років ХХ століття в Канаді і Австралії та стає особливо актуальним з початку 90-х років у США та більшості країн Західної Європи, чому, зокрема, посприяла низка резонансних досліджень (У. Кімліка, Ч. Кукутас, Б. Парекх, Ч. Тейлор).